

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Joia.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Faptele vorbesc.

Dela „Reuniunea proprietarilor de vite”.

Intrarea în viață. — Intila despăgubire. — Intilul ajutor medical.

Cine-a secerat spicele aurii de grâu crescut în urma brazdelor trase de el, în pământul celor din moși strămoși; sau cine a cules toamna mere de soiu din pomul altoit cu 2—3 ani înainte de mâna sa, — acela va înțelege pe deplin mîngăerea noastră sufletească, acela va ști bucuria ce cuprinde inima noastră azi, cînd putem vesti poporului nostru, că din puterile noastre, prin Reuniunea noastră, am putut săvîrși în întia săptămîină dela punerea în lucrare a acestei Reuniuni, — două fapte creștinești, doue fapte prin cari am ajutat aievea pe doi plugari români — prin noi înșine.

E praznic de bucurie în casa Reuniunii noastre.

După ajutorul lui Dumnezeu și a oamenilor înțelegători de adevăratele trebuințe ale economilor, ne-a fost dată putința — precum știți, ca din prilejul sărbătorilor Invierii Mîntuitorului nostru Isus Christos, să vestim poporului nostru: că începînd dela Dumineca Tomii, din ziua de 8 Maiu st. nou anul 1910 — Reuniunea noastră plătește, în conglăsuire cu statutele și rînduelile Reuniunii, toate pagubele ce să vor ivi în vitele asigurate la această Reuniune.

Soartea a vrut ca îndată după făgăduința dată, cerul să certe cu năcaz pe doi dintre frații noștri, cari și-au fost asigurat avutul lor în vite la Reuniunea noastră.

Știm că Dumnezeu de-aceia ne-a dat nouă, oamenilor, minte înțelegătoare, ca să putem deschilini binele de rău și să ferim cît putem primejdiile. Și dacă tot nu le putem, — atunci cu dragostea creștinească să nizuim să ajutăm pe fratele ajuns în năcaz!

Acestor sfinte învățături a răspuns Reuniunea noastră cînd

a dat prilej celor aproape 1000 membri, să vină în ajutorul celor doi frați ajunși în primejdie, căci toți știm adevărul mare și plin de cutremur: „azi mie — mîne ție”.

Faptele de care vorbim sunt următoarele:

În săptămîina trecută a sosit la cancelaria Reuniunii noastre două înștiințări de primejdie. Una din comuna Cugir și alta din comuna Rehău.

Din Cugir ne-a sosit vestea că un bou al fratelui plugar Ioan Mișu, asigurat la Reuniunea noastră cu suma de 200 coroane, s'a îmbolnăvit rău. O umflătură primejdioasă ivită în falcă nu-'i îngăduie să mînce, și vita să prăpădește vîzînd cu ochii. Luată această știre — medicul-veterinar al Reuniunii dl Tr. Iarca, s'a dus la fața locului să vadă ce e? Acolo s'a îndreptat că primejdia, ori-cît de mare ar fi, să mai poate delătura. Numai decît s'a pus pe lucru, a tăiat umflătura cu meșteșugul trebuincios și în chipul ăsta a înlăturat primejdia! Și dacă fratele Ioan Mișu împlinește cu grijă îndrumările date, bouul primejduit să intrămă de nou.

A doua vestire ne-a sosit din comuna Rehău (lîngă Sebeș) prin care ni-să spune că văduvei Maria G. Secașiu, i-a murit o vită ce era asigurată la Reuniunea noastră cu suma de 200 coroane. În temeiul raportului sosit în regulă dela comitetul local, Reuniunea noastră numai decît i-a plătit în bani, după statute, vita păgubită.

Aici, mai luminat decît orice vorbe, mai la înțeles decît orice tîlmăciri — faptele vorbesc, care să pot e bine să le controleze ori-cine. Și ca aceste două fapte vor vorbi întocmai zecile și sutele de cazuri, care ne vor da prilej să ajutăm cu fapta pe plugarii și proprietarii de vite ce nu vor pregăta să se înșirue ca membrii asigurați la Reuniunea noastră.

Și cu cît aceste ajutorări împrumutate „azi mie — mîne ție, — vor face vrednicul și

tot mai lung în cursul anilor, cu atît mîngăerea noastră și a tuturor membrilor Reuniunii, va fi tot mai mare și prin asta încrederea în propriile noastre puteri — va crește.

În fața acestor fapte: vorbele neîncrăzătoare ori nesăbuite a oamenilor lipsiți de dragostea curată și nefățărîtă față de deaproapele și față de țaranul nostru, — vor amuți, să vor topi ca ceara neputincioasă de fața focului.

Căci unul e adevărul: muncind prin tine, muncește pentru obște, pentru-ca adevărat să fie grăit: unul pentru toți și toți pentru unul.

Fraților! În vreme de 2—3 ani de cînd gîndul și judecata noastră s'a cuprins în dorul să Vă dăm putința pusă pe temeiul legilor țării, de a vă ajuta împrumutat de cite-ori cerul vă trimite vre-o încercare, făcîndu-vă pagube în averea voastră ce o aveți în vite — am avut îmbieri să ne alăturăm cu acest gînd la truda altora, străini de neamul nostru. Și ne-am judecat așa: Dacă e bine să ne gîndim la ajutorarea neamului nostru de plugari, atunci cînd are pagube în vite, — de ce am alerga după ajutor stein, cînd noi ne știm și noi atît de bărbați, ca să ne apărăm, noi cu puterile și cu mintea noastră în fața primejdiilor venite asupra noastră? Și-am crezut că tocmai acesta e prilejul cel mai bun, ca să dovedim cu fapte că știm ce va să zică: *Ajută-te Tu, ca să-ți ajute și Dzeu!*

Așa trecînd prin mari și necrezute greutăți, am izbutit de am dat ființă „Reuniunii proprietarilor de vite”, așezîndu-i conducerea la Orăștie.

Acum avem și întîiele roade ale acestei Reuniuni, — roade ce inveselesc casa în care am intrupat pornirea noastră cinstită și românească.

Cine are dragoste de neam și înțelegerea nevoilor acestui popor oropsit, — să între în șirurile deschise prin noi cu menirea de a apăra pe economii noștri de pagubele în scumpele lor vite și așa a-'i sprigini

în năzuința lor de înaintare în bunăstare! Cei bine înțelegători înșirue-se sub steagul nostru curat, pe care e scris: „prin avere la putere”.

V. C. O.

Impărtășiri oficiale

dela

„Reuniunea proprietarilor de vite” din Orăștie (Szászváros).

Direcțiunea centrală a Reuniunii a ținut două ședințe la 8 și 15 Maiu în Orăștie. În aceste ședințe s'a discutat și s'a fixat punerea în lucrare a Reuniunii cu ziua de 8 Maiu. S'au luat mai multe măsuri cerute de această inactivare. S'au luat la cunoștință cazurile întîimplite în statutul vitelor asigurate și descrise mai sus. S'a primit raportul despre membrii Reuniunii. S'au stabilit învoelile pentru marii proprietari de vite și s'au rezolvat alte chestiuni de administrație internă.

Intilul caz de pagubă — dela inactivare fiind constatat, Direcțiunea Centrală a Reuniunii provoacă și pe această cale pe toți membrii Reuniunii, să plătească taxele de cite 4 fileri, după fie-care 100 coroane, valoare a vitelor asigurate — pentru paguba ivită la membrul: văduva Maria Secașiu din Rehău.

Aceste plătiri să se facă la casarii comitetelor formate în comune. Unde nu sunt comitete — plățile să se facă direct la Cancelaria Reuniunii (Orăștie, Drumul țării).

Tatodată sunt provocați să-și plătească taxele de înscriere, pentru quote și pentru 2 cazuri, toți acei membrii, care s'au înștiințat dar' nu și-au plătit până acum aceste taxe.

Asta cu atît mai mult să o facă, cu cît Reuniunea nu plătește despăgubiri, decît numai membrilor ce sunt în regulă cu plata tuturor taxelor!

Asta bine să se însemneze!

Membrul, care dorește să fie scutit de greutatea incasării caz de caz, — poate să plătească înainte, de-odată o anumită sumă mai mare, care să se ajungă apoi pentru mai multe cazuri de pagube.

Comitetele locale sunt rugate să îngrijească cu sirguintă incasarea taxelor prescrise.

*

Pentru cei cari intră de nou în Reuniune taxele de plată sunt:

1. La intrarea ca membru:

a) o taxă de înscriere de cîte 1 coroană pînă la fiecare una mie coroane ce asigură;

d) cite una coroană pentru fiecare quotă (acție) semnată, ca înția rată din ea;

e) taxa unui caz de pagubă.

2. In decursul asigurării:

Membrii asigurați numai atunci plătesc taxe de asigurare, cînd s'a întimplat caz de pagubă în lăuntru grupului (cercului) de care s'au țin.

*

Fiindcă s'a întimplat cazul de pagubă al văduvei Maria G. Secașiu din Răhău, fiecare membru e dator să plătească cei cîte 4 fileri după fiecare sută coroane pentru acest caz.

Toată corespondența (înscrieri de membri, pagube și îmbolnăviri de vite, etc.) să se adreseze de-adreptul la »Reuniunea proprietarilor de vite în Szászváros (Orăștie).

Registre (cărți) și tipărituri primesc comitetele locale, zilele acestea dela cancelaria centrală a Reuniunii.

*

Direcțiunea Reuniunii face cunoscut tuturor, că pentru Sighișoara și jurul ei conducerea lucrărilor pentru înjghebarea de grupuri o are dl avocat Dr. Toma Cornea;

pentru Bistrița și jurul ei dl avocat Dr. Gavriil Tripon;

pentru Teiuș și jur dl Tit Liviu Bîtea, directorul băncii »Piatra« din Teiuș;

pentru Caransebeș și jur dl Pavel Jumanca, inv. și fruntașul Constantin Rada;

pentru Sebeșul-săsesc și jur dnii Ioan Băilă, tutor orfanal și George Tătar, funcționar la »Agricola«.

Vremea și sămănăturile.

După raportul ministrului de agricultură.

La sfîrșitul lunei lui Aprilie și în zilele întii a lunei lui Maiu vremea a fost rece, cu vînturi și ploii, cari au pus pe gînduri pe economi. Anume în multe părți sămănăturile s'au îngălbenit, iar grăul gras și săcările s'au răsturnat. Umezeala pămîntului, adevă ploile bogate, cari au căzut, a opăcit pe economi la lucrul cîmpului, n'au putut ara, nici sămăna. În sfîrșit în 6 Maiu, în toată țara, vremea s'a întors spre bine; vremea călduță și soarele de Mai au pornit lucrurile spre bine atît la sămănăturile de primăvară cît și cele de toamnă. Grânele de toamnă, indeosebi grăul și săcara s'au ridicat și cu toate că grăul sămănat toamna tîrziu și azi mai suferă din pricina vremii reci și a ploilor prea bogate, totuși e nădejde, că rodul celor de toamna va fi bun, bine înțeles, dacă vremea nu va face de aci înainte pagube în ele.

Grăul peste tot e frumos și plin, ici-colea s'au văd pete de rugină, dar acestea pînă acum nu sunt așa fel ca să ne îngrijoreze. Grăul s'a înălțat, așa că mîne poimîne va prinde spic. Paiul e bine dezvoltat, așa că putem nădăjdui că și spicul va fi bun. Grăul de toamnă încă se dezvoaltă frumos, doar buruenile și neghina îl mai strică, că-s cam multe pe unele locuri. Insectele (goangele) și viermii au făcut puțină stricăciune.

Secara de toamnă, cu toate, că în multe locuri e rară și ici-colea cu pete de rugină, dar fiindcă a făcut spic frumos și vremea e foarte prielnică pentru înflorire, făgăduiește un rod bun. Orzul de toamnă și rapița de toamnă încă stau bine. Orzul de toamnă s'au dezvoaltă frumos, e des și a făcut și spic greu, așa că rodul va fi din cele mai bune. În rapiță au făcut mari stricăciuni păduchii, așa că rodul va fi numai mijlociu.

Napii (sfeclele) au răsărit în unele locuri cam slăbuț, cucuruzul și cartofii au răsărit bine, în toată țara s'au lucrează cu mult zor și multă nădejde. Vremea rece a cam stricat napilor și cartofilor, ba chiar și cucuruzului pe unele locuri. Strugurilor și poamelor încă le-a stricat vremea rece. Pe legume încă s'au văd urmele vremii reci, vremea bună ce s'a pornit acuma le-a îndreptat însă și pe acestea, așa că starea sămănăturilor e multumitoare în toată țara.

Nutrețul verde a crescut din belșug și cu ieșitul vitelor la pășune s'au pus capăt și lipsei de nutreț.

În ținuturile românești starea sămănăturilor e așa după-cum o scriem în cele următoare:

Grăul. În ținutul din stînga râului Tisa grăul s'au dezvoaltă frumos, s'au înălțat binișor și mîne poimîne face spic. La ministerul de agricultură au venit știri, că în unele părți s'au văd pete de rugină, dar pagube pînă acum n'au fost.

În Bănăt, grăul sămănat în toamnă de timpuriu e în plină dezvoltare, ba în unele locuri a început a face spic. Sămănăturile făcute mai tîrziu au suferit din pricina înghețului, pe unele locuri au îngălbenit, vremea cea bună le va aduce însă la loc, așa că și acestea vor da rod bun. Sămănăturile de primăvară încă au îngălbenit, dar sunt sănătoase. În unele locuri s'au zărește rugină.

În comitetele din Ardeal sămănăturile mai bogate încă s'au răsturnat, din pricina ploii celei multe. În timpul din urmă s'au ridicat și peste tot stau bine. Rugină și insectele au făcut puțină stricăciune. Puținele pete de rugină ce s'au zăresc, desigur vor dispărea, dacă vremea umblă bine, cași pînă acum.

Săcara. Pe țărmul stîng al Tisei sămănăturile de săcară sunt și mai bune și mai rele, de tot felul. Peste tot e nădejde de o recoltă mijlocie.

În Bănăt, săcara a făcut spic frumos și e bine crescută. Ici-colea s'au răsturnat, dar încet-încet s'au ridică.

În Ardeal, a crescut frumos, în curînd va face spic. E deasă și sănătoasă.

Orzul. În ținutul din stînga Tisei orzul de toamnă a făcut spic, ici-colea e plin de burueni, cari îl strică. Orzul de primăvară a încolțit și-a crescut frumos, e un picuț doară cam îngălbenit.

În Bănăt orzul de toamnă e frumos cum de mulți ani n'a fost, a făcut spic și e des. Cel de primăvară a suferit din pricina frigului, ici-colea e pătat de rugină, îngălbeniu și mai rar. Peste tot însă și cel de primăvară e bun. Buruenile și rapița încă au prins putere în multe locuri.

În Ardeal în unele locuri și acum mai samăna. Sămănăturile făcute de timpuriu au răsărit bine și cresc frumos.

Ovășul. Și de dreapta și de stînga Tisei e bun, crește frumos și deopotrivă. Ici-colea e plin de burueni și de rapiță, dar îl plivesc.

În Bănăt, sămănăturile de ovăș au răsărit și au crescut frumos. Burueni și rapiță sunt cam multe prin sămănături.

În Ardeal a răsărit frumos. Ici-colea s'au mai fac sămănături.

Rapița. În ținutul din dreapta și stînga Tisei va fi o recoltă bună. Parte e în florită, parte e aproape de a în flori.

În Bănăt, a înflorit. Teaca și sămînța e bună. În unele locuri a ajuns-o ploile cele multe, tocmai pe timpul cînd era în toiul înfloririi și prin pricina aceasta a cam suferit.

În Ardeal e destul de bună, a înflorit aproape peste tot.

Cucuruzul. Prășitul aproape în toate locurile e pe gata. În ținuturile mai calde a răsărit frumos. Pe Pustă din pricina frigului și a florilor celor multe a îngălbenit. Tot așa și în alte locuri.

Cartofii, afară de partea de miază-noapte a țării și de ținuturile muntoase, în toate părțile sunt puși și în ținuturile mai calde a și crescut și s'au împlinit frumos. În partea de miază-noapte a țării cartofii puși de timpuriu au înghețat în multe locuri. Pe Pustă ici-colea s'au început săpatul di'ntăiu.

Sădirea legumelor și a păstăioaselor, afară de unele, cari se samăna mai tîrziu, aproape în tot locul sunt pe isprăvite. Fasolea în unele locuri din pricina ploilor prea multe a îngălbenit și crește cam încet. Varza încă în cele mai multe părți e sădită. Timpul ploios a fost priincios pentru muncă.

Pășatul în multe părți au început să-l samene.

Cinepa și inul în mare parte sunt sămănați. Sămănăturile făcute de timpuriu au răsărit frumos, doar timpul cam răcoros le-a opăcit în creștere.

Sădirea tutunului se face cu mult zor, vremea e bună pentru lucru.

Ici-colea se văd și răsade mai slabe.

Cu lucru himeiului sunt gata în toate părțile. A răsărit frumos și bogat, în unele locuri a început a se cățara.

Napii de zahar și de nutreț în cea mai mare parte din țară, s'au sămănat. Nau răsărit însă în toate părțile bine. Cu deosebire pe Pustă gândacii de tot felul au făcut mari pagube, așa că au trebuit sămănați încă odată.

Nutrețurile măestrite și livezile în urma ploii celei bogate s'au dezvoaltă și făgăduiesc o recoltă bună. Săcara de nutreț în multe locuri o cosesc. Ici-colea au început a cosi și la luțernă.

Pășunile peste tot sunt bogate, în urma ploilor, cari au căzut cu prisos. Vitele sunt peste tot locul la pășune.

Viile. Din pricina vremii reci în unele părți înghețesc încet, ba înghețul le-a și stricat în unele locuri. Se face peste tot cercuțul și ici-colea s'au apucat de săpat.

Pomii au înflorit toți, afară de unii meri tomnatici și nuci, cari acuma înfloresc. Vremea rece și vînturile, în unele locuri înghețul, au făcut pagubă în pomii înfloriți. Rodul o să fie mijlociu.

Nădejdea țării.

Azi privirea tuturor, plugari și domni de tot felul, este îndreptată cu multă nădejde și încredere spre lanurile vezi, cari fac valuri alintate de vînt în dogoreala soarelui de Mai. Ploi bogate au dat umezeală cu prisos pămîntului. Din acestea s'au făcut sucirile cari au întărit rădăcinile, iar căldura soarelui a momit să iasă la iveală, aceea ce sucirile pămîntului au făcut să răsăre din sămînță. Și în chipul acesta, din mila Celui de sus, care ne poartă tuturora de grije, plugarii noștri au nădejde bine întemeiată, că anul acesta rodul cîmpurilor va fi mai bun și vor mai ușura din cele necazuri, ce s'au adunat de vre-o cîțiva ani cu rod slab.

Iar dacă economii să bucură din bucuria lor își fac parte și ceilalți muncitori cu mîna sau cu capul, fiindcă bunăstarea țării întregi își are temelie în bunăstarea plugarilor. Încrederea ce s'au vede pe piețele de bani își are lămurirea în nădejde, că anul acesta va fi o recoltă bună. Încrederea și dorul de întreprinderi tot de acolo pornește. Întreprinzători și fabricanți știu deopotrivă de bine, că pot să meargă înainte cu lucrările lor și să le înmulțească, fiindcă își vor scoate banii cu prisos dela economi, dacă rodul cîmpurilor va fi așa de bun după cum cu toții avem nădejde. Pentru lucrările și pentru lucrurile fabricate de ei vor fi cumpărători, dacă plugarul va avea bucate multe, chiar dacă prețul va mai scădea cu ceva.

Că cele spuse de noi sunt deplin adevărate, dovadă sunt anii

trecuți. Recolta slabă din acești ani a făcut ca pe urma invoelilor făcute între industriași și plugari, industriași să păgubească mult fiindcă plugarii n'au avut de unde plăti și cu ce cumpăra. Înainte cu 4—5 ani mărfurile și îndeosebi bucatele ce le trimiteam în țări streine erau în preț mai mare, decât ceea-ce prețuiau mărfurile aduse de acolo, așa că an de an avearea țării sporea. În anii din urmă lucrurile au fost cu totul neprimicioase și dovadă sunt socotelile făcute de oficiul de statistică, care ne spun, că de ani încoace ies din țară mai multe zeci de milioane de coroane, decât țara a sărăcit în anii din urmă cu câte-va zeci de milioane în fiecare an. Și toate acestea numai din pricina, că rodul câmpiilor a fost slab.

În chipul acesta, dacă nădejile noastre să vor implini, dacă rodul anului acestuia va fi bogat, urmarea va fi, că întreagă țara va da înainte în bunăstare. O dovadă mai strălucită pentru aceea că înaintarea țării stă în strînsă legătură cu înflorirea agriculturii, cu bunăstarea plugariei, nici că poate fi.

Tocmai de aceea, cînd vom munci pentru înaintarea plugarilor, vom munci pentru înaintarea întregii țări.

Pentru noi, Români, adevărul acesta are putere și temeii înzecit. Suntem un neam de plugari. Nouăzeci din sută din neamul nostru sunt plugari. Dacă anul acesta pământul ne făgăduiește să fie mai bogat în darul său decât în anii trecuți, bucuria noastră e înzecită.

Să nu ne mulțumim însă numai cu atât! Să căutăm să ne tragem și învățătura, îndeosebi nădrăgarii! Cele scrise să ne fie de îndrumare!

Să muncim din toate puterile pentru înaintarea plugarului, să sprijinim toate așezămintele ce au de țintă luminarea și ridicarea lui în bunăstare, fiindcă bunăstarea lui însemnează bunăstarea noastră ca neam și bunăstarea țării întregi.

Creșterea și îngrijirea vitelor.

Rubrică îngrijită

de

Tr. I. Iaroc,

med. veterinar al „Reun. propr. de vite din Orăștie“.

Cumpărarea vacilor de lapte.

În numărul trecut al foii am arătat, că anume cari sunt îndemnaturile, cari ne povățuesc să stăruim ca economii nostri să țină cît mai multe și mai bune vaci de lapte.

Ar urma în mod firesc să arătăm, cum să cunoaște o vacă bună de lapte, și cum trebuie să umblăm ca pentru banii ce-i plătim pentru o vacă să căpătăm în schimb o vacă lăptoasă, după care să avem folos ca să mai ușurăm din multele necazuri ale traiului plugarilor nostri.

În cele-ce urmează vom și face aceasta și pentruca să ajungem la mai bun sfîrșit, vom face totul cu rînduială. Vom povesti pe rînd la ce trebuie să fim cu băgare de samă cînd cumpărăm o vacă, vom arăta că anume cum trebuie să fie făcută

o vacă ca uitîndu-ne bine la ea să știm dinainte, facem un tîrg bun, ori dăm banii pe nimic.

Înainte de toate e bine să știm că sunt anume soiuri, cari sunt cunoscut de toată lumea, că sunt bune de lapte. Așa de pildă sunt cele de soiul Pinzgau, Bonyhád, Simmenthal, Angeln, Allgau, Montavon, Schweiz, Innthal, Finstgau și de Hollanda, cari în 10—10½ luni, cît ține mulsul, dau 2—3000 litri de lapte. Vacile de soiul amintit sunt peste tot bune de lapte, asta însă nu însemnează, că fiecare dă lapte mult, fiindcă chiar și între acestea, ce e drept mai rar, sunt vaci cu lapte puțin.

Să căutăm să fie sănătoasă, și asta să cunoaște după aceea, că botul e umed, părul e moale și cu lustru, pielea o putem aduna în crețe, nu e lipită pe coaste, vita mîncă și rumegă bine, are uitatură vioaie și prietinoasă.

Capul, să ne uităm, să fie mic, coarnele limpezi, să nu fie cojite și subțiri, urechile să fie mari și părul din lăuntru lor să fie rar și mătăsoș. Dacă vaca are mult clei în ureche, asta e un semn, că are lapte mult și untos.

Gitul să fie subțire.

Pintecile, și peste tot partea dindărăt a corpului să fie bine dezvoltată. Dacă depărtarea dintre șolduri e mare, asta e un semn, că va făta cu înlesnire și va avea un uger mare. Coadă să nu fie lungă și în vîrf să aibă un mînunchi de peri moi la pipăit.

Să nu căutăm că vaca să fie plină la corp și rotundă, fiindcă pătania ne învață, că o vacă slabă și colțuroasă (nu din pricină că e rău ținută ori bolnavă) dă de regulă mai mult și mai bun lapte ca una grasă.

Picioarele să fie subțiri și scurte. Cele de pe urmă să răjghinate, fiindcă asta înseamnă că basinel, adevăratul loc unde crește vitelul, e larg și încăpător, iar ugerul încă va fi mare.

La uger încă să fim cu mare băgare de samă, fiindcă cu cît ugerul va fi mai mare, cu atît va fi și laptele mai mult. Pielea de pe uger să fie subțire, moale, cu peri fini și mătăsoși. Sfîrcurile să fie groase și bine prinse de uger. Ugerul să se întindă mai mult spre pîntece și să nu atrîne ca o traistă. După muls ugerul să nu rămînă tare, ci afinat, ca și cînd l'ai fi stors.

E un semn bun, dacă pe uger vedem o mulțime de vine umflate de sînge, cari cătră partea dinainte a ugerului să adună în două vine mari, ce merg șerpuiind cătră coșul peptului. La locul, unde pătrund în coșul peptului, sunt două gropițe, numite fîntîni de lapte, cari cu cît vor fi mai largi, cu atît va da și vaca mai mult lapte. Lărgimea acestor gropițe o încercăm cu degetul.

Un semn, că vaca e bună de lapte, sunt și sfîrcurile cele mărunte, ce sunt pe uger între sfîrcurile de lapte.

De asemenea un bun semn sunt vârtejurile de păr, răsperii, cari să zăresc pe partea dindărăt a ugerului.

Astea sunt semnele, după cari putem cunoaște, dacă vaca e bună de lapte. Cu cît o vacă va avea semnele acestea, adevărat înșușirile acestea, în măsură mai mare, cu atît putem nădăjdui să ieșim mai bine la socoteală.

Pentruca să fim deplin liniștiți, mai trebuie să ținem socoteală și de cele-ce urmează.

Mult preț trebuie să punem și pe

cunoașterea părinților. Înșușirile bune, cu foarte puține abateri, să mostenesc, cea ce însemnează, că juninca dala o vacă bună-de-lapte, numai arareori va da lapte puțin. De aci învățătura e, că să ținem totdeauna odrasle dela vaci bune de lapte. La cumpărare să întrebăm sau să căutăm a ne încredința noi înșine, dacă părinții sunt de soi bun și îndeosebi, dacă mama dă lapte mult.

Să nu uităm niciodată, că vîrsta hotărăște mulțimea laptelui. Dela înflia fătare pînă la a 6-a sau a 7-a, laptele e tot mai mult, iar de aci încolo scade. Ba chiar pe timpul celor 10—10 și jumătate luni de muls. La început laptele e mai mult, dar mai suptire și din ce scade, e tot mai gros.

În legătură cu cele spuse ar fi cu cale să dăm unele deslușiri, cum să cunoaște vîrsta vacilor. Lucrul acesta nu să poate învăța numai din cetit, așa că am face numai din pradă de vorbă dacă am stăruia la lucrul acesta. Ne mîrginim a da sfatul ca fiecare să fie cu băgare de samă la împrejurarea aceasta și să caute a învăța dela cei mai bătrîni, cum să cunoaște vîrsta vacilor.

Mai sigur decât toate acestea e să mulgem odată vaca de probă, ca să ne încredințăm, cît și ce lapte dă. Aceasta s'o facem ori de unde am cumpăra vaca, din tîrg sau din grajd, fiindcă acesta e singurul mijloc neînșelător.

Și aci să fim cu băgare de samă la o apucătură, de care să folosesc aproape toți vînzătorii. Anume înainte de tîrg nu mulg vaca o zi sau două, pentru-că să se adune lapte mult și ugerul să se umfle și să arate mai mare. Să nu ne bucurăm deci dacă, cu privilegiul cumpărării am muls lapte mult, fiindcă în zilele viitoare vom mulge mai puțin și numai arareori atît ca la cumpărare.

Punem povețele acestea la îndemîna economilor de vite în nădejde, că le vor fi de folos. Înarmați cu armele științei în treburile de creștere a vitelor, vor răzbi mai cu înlesnire multele grutăți, cu cari au de a să lupta.

Starea tovărășiilor agricole în Belgia.

(Urmare și fine).

Pentru ca să ne putem face o icoană cît mai curată și deplină despre însoțirile de tot felul trebuie să facem o împărțeață, așa după cum urmează.

A) Însoțiri oficiale.

Comițiile agricole, tovărășiile alcătuite de economi, în număr de cel puțin 50, cu ținta de a veghia asupra binelui plugarilor și a-i ajuta în cunoașterea și procurarea de mașini, a le da tot felul de povețe în ale plugăriei și creșterii vitelor prin prelegeri în comune.

Acestea sunt rînduite prin legea din 20 Ianuarie 1848. În 1907 numărul lor era de 158, cu 34,014 membrii.

B) Însoțiri libere.

Uniunile profesionale agricole — tovărășiile agricole — alcătuite de economi pentru a face

cercetări și a-și îmbogăți, mintea cu cunoștințe din meseriile cari stau în legătură cu plugăria și creșterea vitelor. Aceste uniuni și-au clădit muzee, și-au cumpărat locuri pentru încercări de a iscodi mijloace și feluri nouă de lucrare a pământului, susțin școli de meserii, rînduesc expoziții de bucate și nutrețuri.

Dintre aceste uniuni însemnăm:

1. Societățile pentru grădinarit. Numărul lor era în 1907, de 184, cu 29.005 membrii.

2. Societățile pentru creșterea galițelor. În 1907 numărul acestora era de 85, cu 5.960 de membrii.

3. Societățile pentru creșterea vitelor — alcătuite pentru a încuraja stăruințele de îmbunătățire a rasei vitelor.

Dintre acestea însemnăm:

a) Tovărășiile pentru îmbunătățirea vitetelor cornute mari, 282 la număr, cu 17.125 membrii, stăpînind 49.450 capete de vite.

b) Tovărășiile pentru creșterea caprelor, în număr de 344, cu 32.000 membrii.

Alături de societățile pentru creșterea vitelor putem să mai amintim:

1. Tovărășiile pentru cumpărarea de semințe, 1024 la număr, cu 58.000 de membrii.

2. Tovărășiile de cultivatori de himei, 39 la număr cu 2835 de membrii.

3. Tovărășiile de cultivatori de sfeclă, 77 la număr cu 2992 de membrii.

Printre lucrările întreprinse de o uniune profesională, în așa mod ca să nu aibă nici un profit după ele însemnăm:

a) În ce privește cumpărările:

Societățile pentru cumpărări de toate cele trebuitoare plugăriei, astfel ca să aibă chezeșie deplină că cumpără marfă bună, adevărată prin un control aspru. Acestea au cumpărat în 1907 semințuri în preț de 356.912 cor.; îngrășăminte în preț de 9.552.188 cor.; nutrețuri pentru vite în preț de 12.824.196 cor.; mașini în preț de 535.095 cor.

b) În ce privește vânzările:

Tovărășiile de lăptărit în număr de 497, cu 52.380 membrii,

Afară de aceste tovărășii, mai sunt un număr mare de bănci sătești după sistemul Raiffeisen. În 1907, numărul lor era de 523, cu 25.000 membrii. Suma depusă se ridică la 8 milioane coroane. Fondul de rezervă ajunsese la 287.000. Suma împrumutată se ridică la 4 milioane coroane.

La mare înflorire au ajuns în Belgia societățile de ajutor împrumutat. Între acestea cu deosebire cele pentru asigurarea vitelor au ajuns la însemnătate și putere deosebită. În 1907 numărul lor era 1.023, cu 92.000 de membrii, asigurînd 300 de mii de vite în preț de 95 milioane de coroane.

Tot prin ajutor împrumutat sunt făcute asigurările împotriva pagubelor din foc și din grindină, împotriva întâmplărilor nenorocoase de îmbolnăvire ori sclăvire a vreunui din familie.

Un așezământ dintre cele mai folositoare sunt săptămînile sociale agricole. Anume la Louvain, oraș de frunte, în fiecare an în luna lui Septembrie, să țin prelegeri prin cari secretarii, casierii și conducători tovarășilor din sate pot căpăta îndrumare în toate treburile tovarășilor. Așezământul își are și foaia lui, în care să de seamă despre isprava făcută la aceste prelegeri.

Din cele spuse până acum despre mișcarea de întovărășire să vădește în chip luminos, cum în Belgia prin tovarășii s'a ajuns acolo ca produsele agricole tot, aceia cari le-au produs, să le și pregătească pentru vânzarea în piață, și să dezoalte meseriile ce și i-au materialul de prelucrat dela economi sau cum să zice pe limba cărturarilor să se industrializeze agricultura. Tot prin tovarășii să lucrează cu multă izbîndă la lăfirea cunoștințelor folositoare pentru plugarii. Ele au adus înlesniri neînchipuit de mari înaintării sateanului atît în cele ale bunăstării trupesti cît și sufletești. Tovărășile pot cumpăra pe un preț ieftin îngrășămintele, sămînțele, nutrețurile pentru vite, unelte desăvîșite pentru lucru cîmpului și tot prin ele își desface ceea, ce el produce. Prin tovarășii se pot asigura economii contra pagubelor și nenorocirilor de orice fel, tot prin tovarășii ajung la împrumuturi cu camătă mică, nu e silit să meargă la depărțări mari la bănci din orașe ori să ajungă pe mîna, cămătarilor.

Foloasele acestea neasemănat de mari al tovarășilor agricole să fie un puternic îndemn spre a apuca și noi pe calea aceasta. Să dovedim, că știm să învățăm și din pildele altora, nu numai din pătăniile noastre.

(După „R. D. R.”)

Coreșpondență.

O lămurire.

— Reuniunea economilor din Cetea. —

Eu cuget, că dacă faptele nobile ale cuiva nu le poți răsplăti altfel decît cu lauda, apoi nici decum nu e iertat, că cu faptele unuia, să lauzi în fața obștei pe altul, căci prin aceasta stîrpești interesul ce-l are cel dintîi față de binele de obște, fie acela cît de neprimitor de laude. Ba nici aceea nu-i iertat, că dacă prin o împreună lucrare s'a săvîșit un lucru bun, să nu împărțăsești pe toți cu aceeași recunoștință.

O astfel de greșală s'a făcut din partea unui anonim, prin publicarea în »Tovărășia« nr. 7 a. c. a notiței »Despre Reuniunea economilor din Cetea«. Acest anonim, să vede că e sau numai vizitator, sau că petrece prea puțin timp în comuna

Cetea și așa nu are cunoștință deplină a lucrurilor, deoarece ce »Reuniunea economilor din Cetea«, s'a înființat, pot zice, numai la stăruința rară a harnicului învățator Vasile Micudă, care de cînd a venit în Cetea a lucrat cu multă izbîndă, atît în școală cît și afară de școală. Dinsul e acela, care a chemat în mai multe rînduri, cărturarii și frunțașii comunei și cu multă stăruință, i-a îndemnat, ca să și dea fiecare sprijinul pentru înființarea reuniunii. Dinsul a alcătuit statutele, le-a tradus și le-a înaintat în mai multe rînduri, ba încă a stăruit rugîndu-să și de autoritățile administrative, ca să le recominde ministrului spre aprobare. Și toate acestea le-a făcut din îndemnul și pe spesele sale.

Pentru-ca să arăt mai bine interesul și spiritul de jertfă ce-l are față de reuniune și față de binele obștesc, amintesc aci și faptul, că numitul învățator, cu toate că are și acum, numai un salariu de 600 cor., totuși s'a înscris dela început de membru fondator al aceleia și o conduce și acum cu deosebită pricepere, ca secretar al ei.

Recunoștința să cuvîne și preotului Ioan Neagoe, care în anul trecut a primit să fie ales de președinte al reuniunii și a dezvoltat mare activitate întru înaintarea acesteia, punînd împreună cu secretarul bază unei biblioteci ce numără azi peste 100 de cărți prețioase, iar aceasta s'a făcut fără cheltuiala reuniunii.

Acestea le-am aflat de bine să le aduc urechi țamurire a parții întîi a notiței amintite, căci partea a doua e aproape de adevăr.

Cu acestea zic: că să cuvîne să dăm fiecăruia ce este al său!

Veritas.

Îscălim întru toate șirele din urmă și facem cunoscut tuturor, cari ne trimit corespondențe, că pentru a pune capăt la încercări de a amăgi obștea noastră, pe viitor nu vom mai publica decît corespondențe iscălite de trimitător.

Corespondența de față e iscălită, adecă avem numele și iscălitura trimitătorului și-l vom da în vileag din clipa, în care vom vedea că pentru a statori adevărul e de trebuință ca numele să fie cunoscut.

ȘTIRI

Insoțire nouă. Sub firma »Insoțire de conzum și valorizare în Cincul-mare« mai mulți frunțași din comuna numită și jurul ei au hotărît înființarea unei însoțiri cu ținta arătată în firmă.

În prospectul ce-l primim la redacția foii să scrie pe rînd, că anume ce gînduri au înființatorii și adecă:

1. Să aranjeze și să deschidă o prăvălie pentru a prevedea pe membrii și pe ai lor cu tot felul de lucruri trebuincioase. Marfa să fie bună și ieftină.

2. Să mijlocească vinderea produselor economice (adecă tot ce economii nostri duc la piață ca să facă bani) ale membrilor săi la locuri, unde s'ar vinde mai ușor și mai cu preț.

3. Să sprijinească pe neguțătorii români din comunele ce se țin de Cincul-mare — prin aceea că le vor pune la îndemînă marfă, în mare, cu prețul cel mai ieftin cu putință.

4. Să scape poporul din comună și din jurul ei de despoierile ce azi le săvîrșesc neguțătorii străini așezați acolo. Pentru a și ajunge ținta aceasta, în comunele acelea, unde nu sunt neguțatori români, va face însoțiri asemenea aceleia din Cincul-mare.

După cum poate vedea ori cine, înființatorii acestei însoțiri sunt călăuziți de gîndurile cele mai bune. Din parte ne bucurăm, cînd vedem că sămînța aruncată de noi și de alții prinde rădăcini. Bucuria însă nu ne e deplină, fiindcă și însoțirea aceasta, ca și alte multe, stă în legătură cu centrala tovarășilor de conzum și valorizare »Hangya«. În »Revista Economică« s'a arătat primejdia, ce ne amenință prin aceea, că printre noi se împlîntă ca un ic această centrală străină. Noi încă am arătat primejdia, ce ne vine pe cap. Și cu toate acestea nu ne mișcăm. Nu ne vom trezi nici în ceasul al 12-lea?!

Pierderea la marfă. E un obicei rechi la neguțători ca pentru scăderea mărfii să socotească o scădere de 2%. Centrala însoțirilor de conzum »Hangya« din Budapesta socotește la tovarășile din comune 2% (adecă la toată mîia scăderea ce neguțătorii o socotesc după toată suta). Mai multe tovarășii au suferit greu din pricina aceasta, ba unele au fost aduse la sapă de lemn. Una dintre tovarășii a făcut recurs pînă la Curia regească contra centralei și a și izbutit fiindcă Curia a hotărît că însoțirile de conzum au să socotească tot 2% cași neguțătorii.

Inscrierea la școlile de gornici (erdőör). Foaia oficioasă a ministrului de agricultură »Földmivélsügyi Értésítő« publică amănunte în ce privește inscrierea la școlile de gornici din Görgeynyszentimre, Királyhalma, Liptóújvár și Vadász erdő. Din aceste scoatem următoarele:

Timpul de învățatură e de 2 ani de zile și să începe în luna Septembrie.

Dintre școlari capătă îngrijire dela stat aceia cari sunt primiți în internatul ce e pe lingă fiecare din școli. — Altcum trebuie părinți să se îngrijiască de ținerea lor acolo.

Aceia, cari voesc să fie primiți în aceste școli, au să și trimită pețițiile scrise cu mîna lor la conducerea acelei școli, în care voesc să fie primiți. Cererile sunt a să înainta pînă la 3 Iulie st. n.

Pe cei cari ar dori și alte amă-

nunte îi îndrumăm să ceară numărul 20 din 15 Mai al numitei foi dela primăria comunală. Ministerul o trimite în toate comunele și notarii sunt tatori să dea toată lămuririle.

Lupta împotriva boalelor la plante. Așezământul din Magyaróvár pentru vizitarea boalelor la plante (A magyaróvári m. kir. növényélet és kórtani állomás) să îndreaptă cătră toți plugarii și grădinarii, mai departe cătră toți aceia, cari se interesează pentru bunăstarea economilor, cu rugarea să-i se dea de știre fiecare caz, cînd între grîne sau nutrețuri ori la pomi s'ar ivi din orice pricină, ceva boală. Pentru a putea fi într'ajutor conducerea roagă pe toți economii să scrie amănunțit ce schimbări bagă de seamă la plante și să trimită și o muștră din părțile stricate. Dacă stricăciunile ar fi mai mari, așezământul trimite un pricepător la fața locului. Toate lămuririle se dau fără plată, vizitarea muștelor să face de asemenea fără plată, ba chiar și pricepătorii îi trimite pe cheltuiala statului, dacă năcazul ar fi mai mare.

Curs pentru administratorii de păduri. Ministerul de agricultură a pus la cale la școala de gornici din Vadaszerdő un curs, în care aceia, cari au isprăvit școala de gornici pot să și înmulțească, cunoștințele așa fel încît să fie în stare să administreze în chip neatîrnător păduri mai mici. Aceia, cari vor isprăvi cursul, vor putea, sub conducerea și supraveghierea proprietarului de păduri mai mari, să săvîrșească și acele lucrări, cari după legea din 1879 articolul XXXI § ul 17 sunt puse în sarcina forestierului.

Amănunte să găsească în numărul 20, din 15 Mai, al foi ministrului de agricultură »Földmivélsügyi Értésítő«. Se află la fiecare primărie comunală.

Competința de dare a recoltei în picioare și a lemnelor netăiate din pădure. Judecătoria administrativă (Közgazgatási bíróság) pornind dintr'un caz întîmplat, a adus hotărîrea, că totdeauna cînd să vinde averi nemîșcătoare împreună cu rodul de pe ea, competența pentru scrierea moșiei pe stăpînul cel nou este de a să plăti după suma întreagă, adecă și după prețul cel au bucatele după ea.

În ce privește competența, ce e de a să plăti la scrierea unei păduri pe numele altuia, dacă lemnele din pădure nu sunt tăiate încă, de asemenea e de a să socoti și prețul lemnelor în prețul de cumpărare, chiar și dacă în contract aceste sunt arătate de chilin.

Prețul bucatelor.

În piața Orăștiei:

Grâu	maja m.	23— cor.
Cucuruz	"	12—12½ "
Ovăș	"	13—13½ "
Orz	"	11—12 "
Mere după soiu	"	15—50 "
Nuci	"	50—80 "

În Budapesta:

Grâu	maja m.	cor.	24½—25½
Cucuruz	"	"	11½—12
Ovăș	"	"	14½—15
Orz	"	"	12½—13

„Tipografia Nouă“, Orăștie.